

MSU FARM

คู่มือการบริหารจัดการ ฟาร์มมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คำนำ

คู่มือการปฏิบัติงาน เรื่อง "การบริหารจัดการฟาร์มมหาวิทยาลัยมหาสารคาม" เล่มนี้ จัดทำขึ้นโดยกลุ่มงานฟาร์มมหาวิทยาลัยมหาสารคาม สังกัดกองส่งเสริมการวิจัยและบริการวิชาการ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานสำหรับบุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการฟาร์มมหาวิทยาลัย ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการด้านการเกษตร และสร้างรายได้ คู่มือเล่มนี้รวบรวมขั้นตอน กระบวนการ และแนวปฏิบัติในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของฟาร์มมหาวิทยาลัย เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีมาตรฐาน และสอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เนื้อหาในคู่มือประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการตามโครงสร้าง บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ขั้นตอนการปฏิบัติงานในเรื่องการผลิตพืช การผลิตสัตว์ และการขอรับบริการฟาร์มมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ฟาร์มมหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือเล่มนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติงานและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ในการใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง ชัดเจน และเป็นมาตรฐานเดียวกัน อันจะส่งผลให้การดำเนินงานของฟาร์มมหาวิทยาลัยบรรลุเป้าหมายในการเป็นแหล่งเรียนรู้ แหล่งฝึกปฏิบัติ และแหล่งถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเกษตรที่มีคุณภาพต่อไป

หากมีข้อเสนอแนะประการใดที่จะช่วยให้คู่มือเล่มนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทางฟาร์มมหาวิทยาลัยยินดีรับไว้พิจารณาเพื่อการปรับปรุงในโอกาสต่อไป

ฟาร์มมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มีนาคม 2568

ประวัติ ความเป็นมา

ฟาร์มมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542 ประกอบกับมหาวิทยาลัยมหาสารคามได้เปิดหลักสูตรเทคโนโลยีทางการเกษตรหลายสาขา ซึ่งจำเป็นต้องมีสถานที่ฝึกปฏิบัติจริงดังนั้นเมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม พ.ศ. 2541 สภามหาวิทยาลัยมหาสารคามจึงได้อนุมัติให้จัดตั้งโครงการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรกรรมเฉลิมพระเกียรติฯ หรือ โครงการฟาร์มมหาวิทยาลัยมหาสารคามโดยได้จัดตั้งขึ้นอย่างชั่วคราวภายในบริเวณพื้นที่ของโรงเรียนคณาสวัสดิ์เทคโนโลยีแต่ด้วยข้อจำกัดของพื้นที่ การสร้างโรงเรือนสิ่งก่อสร้าง และแปลงหญ้าเลี้ยงสัตว์ จึงได้ดำเนินการย้ายสถานที่โดยการบุกเบิกและพัฒนาพื้นที่ “โคกหนองขวาง” ในตำบลนาสีนวน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 1,400 ไร่ ให้เป็นพื้นที่ถาวร โดยเน้นหนักด้านการเลี้ยงปศุสัตว์ เพื่อรองรับการเรียนการสอน การวิจัย และการบริการวิชาการ ให้แก่คณะหรือหน่วยงานที่ประสงค์ใช้บริการ โดยใช้การบริหารจัดการที่มีระบบธุรกิจเกษตรเข้ามาดำเนินการอย่างบูรณาการ ปัจจุบันศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรกรรมเฉลิมพระเกียรติฯ เป็นหน่วยงานที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ประสบผลสำเร็จอย่างสูง สามารถตอบสนองต่อนโยบายของมหาวิทยาลัย

ต่อมาในปี พ.ศ. 2557 เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2567 ตามมติที่ประชุมครั้งที่ 5/2567 สภามหาวิทยาลัยมหาสารคามได้อนุมัติให้เปลี่ยนชื่อจากศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรกรรมเฉลิมพระเกียรติฯ เป็น ฟาร์มมหาวิทยาลัยมหาสารคาม และมีฐานะเป็นกลุ่มงานหนึ่งภายใต้โครงสร้างกองส่งเสริมการวิจัยและบริการวิชาการ สังกัดสำนักงานอธิการบดี จนกระทั่งถึงปัจจุบัน

ปรัชญา

บริการด้วยใจ โปร่งใสมีประสิทธิภาพ

วิสัยทัศน์

เป็นหน่วยงานหลักในการสนับสนุนมหาวิทยาลัยชั้นนำของเอเชีย

พันธกิจ

1. ส่งเสริมการพัฒนางานวิจัยและนวัตกรรมสู่ความเป็นเลิศ
 2. ส่งเสริมการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนและสังคม เพื่อให้ชุมชนและสังคมสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน
 3. ส่งเสริมการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ปกป้อง เผยแพร่ และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของอีสาน ยุทธศาสตร์
1. ส่งเสริมสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมเพื่อความเป็นเลิศในระดับนานาชาติ
 2. ส่งเสริมสนับสนุนการให้บริการวิชาการเพื่อตอบสนองความต้องการภาคอุตสาหกรรมและภาคประชาสังคม
 3. ส่งเสริมสนับสนุนงานด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมอีสานให้มีความโดดเด่นระดับนานาชาติ
 4. การบริหารจัดการ

ขั้นตอนการปฏิบัติงาน เกษตรแปลงใหญ่ : อินทผลัม

มาตรฐาน GAP (Good Agricultural Practices)

หรือ แนวทางปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

เป็นมาตรฐานที่กำหนดแนวทางการผลิตทางการเกษตร
ให้มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

และคำนึงถึงสุขอนามัยของเกษตรกร

การใส่ปุ๋ย

ใส่ปุ๋ยเดือนละ 1 ครั้ง
0.5-1 กก./ต้น/เดือน

การป้องกัน และกำจัดศัตรูพืช

สำรวจแมลงศัตรูเป็นประจำ กำจัด
แมลงโดยวิธีทางกายภาพ คือ การ
ดักจับและทำลาย โดยปฏิบัติตาม
ข้อกำหนดมาตรฐาน GAP

การผสมเกสร

ผสมเกสรช่วงเดือน
กุมภาพันธ์-มีนาคม
เมื่ออินทผลัมแตกจัน ต้อง
ผสมเกสรภายใน 3-4 วัน
เพื่อให้การผสมเกสร
มีประสิทธิภาพ

การเก็บเกี่ยว ผลผลิต

เก็บเกี่ยวผลผลิต
หลังผสมเกสร
150-180 วัน

การให้น้ำ

ให้น้ำสัปดาห์ละ 2 ครั้ง
ทุกวันจันทร์ และ วัน
พฤหัสบดี

การกำจัดวัชพืช

กำจัดวัชพืชมก่อนใส่ปุ๋ย
เดือนละ 1 ครั้ง
ครั้งละ 2 สัปดาห์

การตัดแต่งกิ่ง

ตัดแต่งกิ่งปีละ 2 ครั้ง
1. ก่อนอินทผลัมแตกจัน
ช่วงเดือน มกราคม
2. หลังเก็บเกี่ยวผลผลิต
ช่วงเดือนสิงหาคม

การตัดแต่งลูก

ตัดแต่งลูกหลังผสมเกสร 2 เดือน
หรือตัดแต่งเมื่อลูกอินทผลัม
มีขนาด 1-1.5 ซม.

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปลูกอินทผลัมในไทย

1) พ.ร.บ. พืชพันธุ์ พ.ศ. 2518 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

ควบคุมการนำเข้า-ส่งออกพืชพันธุ์และเมล็ดพันธุ์

กรณีนำเข้าหน่ออินทผลัม ต้องมีใบอนุญาตจากกรมวิชาการเกษตร

2) พ.ร.บ. ควบคุมยาฆ่าแมลงและสารเคมีทางการเกษตร พ.ศ. 2532

ควบคุมการใช้สารเคมีป้องกันศัตรูพืช

3) กฎหมายสิ่งแวดล้อมและการใช้ที่ดิน (พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษา
คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535)

กำหนดมาตรการควบคุมผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการทำเกษตร
ขนาดใหญ่

ขั้นตอนการปฏิบัติงาน เกษตรแปลงใหญ่ : ทุเรียน

มาตรฐาน GAP (Good Agricultural Practices)

หรือ แนวทางปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี
เป็นมาตรฐานที่กำหนดแนวทางการผลิตทางการเกษตร
ให้มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
และคำนึงถึงสุขอนามัยของเกษตรกร

การใส่ปุ๋ย
ใส่ปุ๋ยเดือนละ 1 ครั้ง
0.5-1 กก./ต้น/เดือน

**การป้องกัน
และกำจัดศัตรูพืช**
สำรวจแมลงศัตรูเป็นประจำกำจัด
แมลงโดยวิธีทางกายภาพ คือ
การดักจับและทำลาย โดยปฏิบัติ
ตามข้อกำหนดมาตรฐาน GAP

**การเตรียมต้นเข้าสู่ระยะ
ออกดอก (ปีที่ 4-5)**
ผสมเกสรเมื่อต้องผสมเกสร
ภายใน 3-4 วัน เพื่อให้การ
ผสมเกสรมีประสิทธิภาพ

**การเก็บเกี่ยวผลผลิต
(ปีที่ 6-7 เป็นต้นไป)**
เก็บเกี่ยวผลผลิต
หลังผสมเกสร
100-120 วัน

การให้น้ำ

ให้น้ำสัปดาห์ละ 2 ครั้ง
ทุกวันจันทร์ และ วัน
พฤหัสบดี

การกำจัดวัชพืช

กำจัดวัชพืชมก่อนใส่ปุ๋ย
เดือนละ 1 ครั้ง ครั้งละ
2 สัปดาห์

**การดูแลต้นอ่อน
(ปีที่ 1-3)**

ตัดแต่งกิ่งปีละ 2 ครั้ง
1. ก่อนจะให้ผลผลิต
2. หลังเก็บเกี่ยวผลผลิต

**ระยะออกดอกและ
ติดผล (ปีที่ 5-6)**

เลือกผลที่สมบูรณ์และลด
จำนวนลูกต่อต้น เพื่อให้ได้
ผลผลิตคุณภาพดี

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปลูกทุเรียนในไทย

1) พ.ร.บ. พืชพันธุ์ พ.ศ. 2518 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

ควบคุมการนำเข้า-ส่งออกเมล็ดพันธุ์และต้นพันธุ์ทุเรียน

ต้องมีใบอนุญาตนำเข้าต้นพันธุ์จากกรมวิชาการเกษตร

2) พ.ร.บ. ควบคุมยาฆ่าแมลงและสารเคมีทางการเกษตร พ.ศ.

2532 ควบคุมการใช้สารเคมีป้องกันศัตรูพืช เช่น หนอนเจาะผล

ทุเรียน

3) พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535

ควบคุมผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการทำสวนทุเรียนขนาดใหญ่

ขั้นตอนการปฏิบัติงาน การเลี้ยงโคเนื้อ

มาตรฐาน GFM

(Good Farming Management)

ระบบการป้องกันโรคและการจัดการที่ดี

โดยมีพื้นฐานการเลี้ยงตาม พรบ.โรคระบาดสัตว์ 2558

ระยะเจริญเติบโต (6-18 เดือน)

ให้อาหารข้นและหยาบ
ตรวจสอบสุขภาพทุก 3-4 เดือน
ออกกำลังกายเสริมกล้ามเนื้อ

ระยะจำหน่าย (24-30 เดือน)

ตรวจสอบคุณภาพและน้ำหนัก
วางแผนการตลาดและขนส่ง
จำหน่ายโคเข้าสู่ตลาด

1

2

3

4

เตรียมการ (0-6 เดือน)

คัดเลือกโคสายพันธุ์ดี
เตรียมคอกเลี้ยง
ฉีดวัคซีน ถ่ายพยาธิ
ปรับอาหารและดูแลสุขภาพ

ระยะขุนโค (18-24 เดือน)

เพิ่มอาหารพลังงานสูง
ลดการเคลื่อนไหวของโค
ควบคุมสุขภาพและสภาพแวดล้อม

📖 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคเนื้อ

1 พระราชบัญญัติปศุสัตว์ พ.ศ. 2559 – ควบคุมมาตรฐานการเลี้ยงสัตว์

2 พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558 – ป้องกันโรคในฟาร์ม

3 พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 – คุ้มครองสิทธิสัตว์

4 มาตรฐาน GAP (Good Agricultural Practices) – แนวทางฟาร์มที่ดี

ขั้นตอนการปฏิบัติงาน การเลี้ยงโคนม

มาตรฐาน GFM

(Good Farming Management)

ระบบการป้องกันโรคและการจัดการที่ดี

โดยมีพื้นฐานการเลี้ยงตาม พรบ.โรคระบาดสัตว์ 2558

ระยะโคสาว (6 - 15 เดือน)

ระยะโคให้นม (24 - 60 เดือนขึ้นไป)

ให้อาหารข้น-หยาบ
เฝ้าระวังภาวะเป็นสัด

รีดนม, ให้อาหารเสริม
ผสมพันธุ์ใหม่

ระยะลูกโค (0 - 6 เดือน)

กินนมแม่เหลือง
เริ่มอาหารหยาบ
ฉีดวัคซีน

ระยะผสมพันธุ์และตั้งท้อง
(15 - 24 เดือน)

ผสมพันธุ์
ตรวจตั้งท้อง
บำรุงสุขภาพโคท้อง

ระยะพักตัว
(ก่อนคลอดรอบใหม่ 60 วัน)

หยุดรีดนม
บำรุงร่างกาย
เตรียมคลอด

📖 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคนม

1 พระราชบัญญัติปศุสัตว์ พ.ศ. 2559 – ควบคุมมาตรฐานการเลี้ยงสัตว์

2 พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2558 – ป้องกันโรคในฟาร์ม

3 พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 – คู่คุ้มครองสิทธิสัตว์

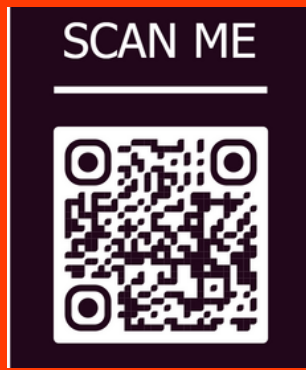
4 มาตรฐาน GAP (Good Agricultural Practices) – แนวทางฟาร์มที่ดี

ขั้นตอนการขอรับบริการ ฟาร์มมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

1

แจ้งความประสงค์
กรอกแบบฟอร์ม

2

นาที

2

ส่ง

เอกสาร/หลักฐาน
ประกอบการยื่น
คำขอรับบริการ

หนังสือ
ขอความ
อนุเคราะห์

ตาม
ผู้ขอรับ
บริการ

3

แจ้งผลการพิจารณา

ไม่อนุญาต

อนุญาต

ผ่าน
ช่องทาง
ที่ผู้ขอระบุไว้

1-2
วัน

4

ผู้ได้รับอนุญาต
เข้ารับบริการ

ตามวันเวลา
ที่ได้รับอนุญาต

5

ประเมิน
ความพึงพอใจ

2

นาที

ไม่มีค่าธรรมเนียมในการขอรับบริการ

3 ช่องทางการติดต่อ ฟาร์มมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

043-719877
063-5154663

ฟาร์ม
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ติดต่อเจ้าหน้าที่
สำนักงานฟาร์ม มมส
ต.นาสีนวน อ.กันทรวิชัย
จ.มหาสารคาม

